

Завидняк Валентин Іванович
Стебляк Діана Михайлівна

Американська модель взаємодії громадянського суспільства та місцевої влади

УДК 323

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616>.

2026-1.6

Стаття поширюється на умовах відкритої ліцензії CC BY 4.0

Завидняк Валентин Іванович
аспірант кафедри міжнародної політики
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет»
вул. Підгірна, 46, Ужгород, Україна
ORCID: 0009-0007-7701-4047

Стебляк Діана Михайлівна
доктор філософії, доцент,
доцент кафедри міжнародної політики
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет»
вул. Підгірна, 46, Ужгород, Україна
ORCID: 0000-0002-4476-7284

Громадянське суспільство може бути каталізатором соціального, політичного та економічного прогресу, працювати над зміцненням верховенства права та сприянням підзвітності та прозорості. Має вирішальне значення для політичного, соціального та економічного розвитку. Сильні громадянські суспільства підтримують загальні права людини, надають допомогу жертвам, сприяють прийняттю законодавства яке надає та розкриває доступ до інформації органів державної влади, як Freedom of Information Act (United States). Політичні системи, що захищають загальні права, є більш стабільними, успішними та безпечними.

В статті проаналізовано поняття «громадське суспільство». Досліджено, що виділяються різні моделі діяльності держави та громадянського суспільства, серед них модель, яка передбачає наступні підвиди: патерналістська (державницька); індивідуалістичну (ліберальну) модель; партиципаторна модель.

Одними з одиниць з яким громадянське суспільство взаємодіє чи не найбільше є органи місцевого самоврядування.

Досліджено, що в США діє англосаксонська модель, яка характеризується відсутністю на місцях повноважних представників центральної влади. Проаналізовано, що в США проведено розмежування між функціями держави і місцевого самоврядування, яке передбачає, що: уряд держави і підпорядковані йому державні органи управління діють на виконання здебільшого загальнонаціональних, політичних завдань, у той час, як повсякденні, поточні управлінські функції передані штатам та місцевій владі. Проаналізовано значення Freedom of Information Act (United States), який дозволяє громадянам США отримувати доступ до державної інформації. Що робить взаємодію громадського суспільства та державних органів більш відкритою.

Досліджено, що в США органи місцевого самоврядування отримують повноваження від конституцій штатів, але громадянське суспільство істотно впливає на спосіб їх реалізації.

Охарактеризовано, що важливе значення для взаємодії громадян, та громадського суспільства в цілому мають інформаційні технології, адже, існує кілька способів, якими цифрові інструменти можуть сприяти політичній участі.

Взаємодія громадського суспільства та органів державної влади може виражатися в різних аспектах.

Ключові слова: взаємодії громадянського суспільства та місцевої влади, місцеві органи влади, держава, населення, державне управління, адміністрування, відповідальність.

Вступ. Кононенко В.В. та Лапшин С.А. в праці «Громадянське суспільство та держава: співвідношення в публічному управлінні», визначають громадянське суспільство як інститут що функціонує поза державою та зазначає, що дослідники Лестер М. Саламон, Гельмут К. Анхейер у своїй праці «Глобальне громадянське суспільство: розміри некомерційного сектору» наголошують, що американська та західноєвропейська наука визначає громадське суспільство як інститут, як «некомерційний», «добровільний», «незалежний» сектор [5].

І. Кресіна, О. Скрипнюк, А. Коваленко, досліджуючи зв'язок держави та громадянського суспільства, виділяє такі моделі:

– патерналістська (державницька), вона передбачає: «стирання меж між державою та суспільством; розглядати людей як гвинтики державного механізму з обов'язками замість прав; повний державний контроль над усіма сторонами суспільного життя (навіть втручання в особисте життя) громадян тощо».

– індивідуалістичну, ліберальну модель, ознаки включають: «державну владу, що

походить від вільного громадянина; пріоритет прав і свобод людини і громадянина над державою; обмеження самостійності громадянина лише обсягом його прав і свобод та обмеження державної влади громадянським суспільством».

– партиципаторна модель, передбачає: першочергову роль держави у створенні відповідно до закону соціальних благ для всіх громадян з урахуванням можливостей кожного громадянина [6].

Одними з одиниць з яким громадянське суспільство взаємодіє чи не найбільше є органи місцевого самоврядування. Адже саме до них суспільство звертається чи не найчастіше. Стешенко Т. В., Шпак Ю. О. виділяють чотири основних моделей організації місцевого самоврядування [4, с. 162].

В США діє англосаксонська модель, яка характеризується відсутністю на місцях повноважних представників центральної влади. В США проведено розмежування між функціями держави і місцевого самоврядування, який передбачає, що: уряд держави і підпорядковані йому державні органи управління діють на виконання здебільшого загаль-

нонаціональних, політичних завдань, у той час, як повсякденні, поточні управлінські функції передані штатам та місцевій владі [4 с. 163].

Мета та завдання. Метою роботи є проаналізувати американську модель взаємодії громадянського суспільства та місцевої влади. Завдання, які поставлені для виконання мети: проаналізувати взаємодію громадського суспільства та органів державної влади; дослідити роль Freedom of Information Act (United States) та ін.

Методи дослідження. Для написання статті були використані такі методи дослідження: індукція, дедукція, узагальнення та ін.

Результати. В США також прийнятий Freedom of Information Act (United States), який дозволяє громадянам США отримувати доступ до державної інформації. Що робить взаємодію громадського суспільства та державних органів більш відкритою.

Freedom of Information Act (United States) – є одним з найважливіших актів в США, надає будь-якій особі право запитувати доступ до інформації, цей федеральний закон Сполучених Штатів Америки про свободу інформації вимагає повного або часткового розкриття раніше неопублікованої або нерозповсюдженої інформації та документів, що контролюються урядом США, на запит. Freedom of Information Act (United States) визначає записи, що підлягають розкриттю, процедури розкриття та винятки, які визначають категорії інформації, що не підлягає розкриттю. Запитувані записи мають бути розкриті, якщо вони не захищені однією або кількома категоріями інформації, що виключені з розкриття, зазначеними у FOIA.

Записи, які, як правило, можуть бути захищені від розкриття, це:

- належним чином засекречені матеріали;
- обмежені види суто внутрішніх справ;
- справи, що виключені з розкриття іншими законами;
- комерційна таємниця або комерційна чи фінансова інформація, отримана від особи та є привілейованою або конфіденційною;
- внутрішні комунікації агентства, що представляють собою обговорення, процес прийняття рішення, результат роботи адвоката або записи про взаємодію адвокат-клієнт;
- інформація, яка була б явно невинуватим втручанням у особисте життя;
- записи правоохоронних органів тією мірою, в якій розкриття може завдати конкретної шкоди;
- записи банківських перевірок;
- та інформація про нафтові свердловини та подібна інформація [1].

Згідно до Freedom of Information Act (United States) : «Будь-яка особа, яка подає запит на отримання інформації до органу державної влади, має право:

- (а) отримати письмове повідомлення від органу державної влади про те, чи володіє він інформацією, що відповідає опису, зазначеному в запиті, та
- (б) якщо так, то отримати цю інформацію, якщо вона є.» [2].

Важливість цього закону полягає в тому, що він кодифікує презумпцію відкритості, описує, як люди можуть запитувати інформацію, і надає людям право подати до суду з вимогою про розголошення документів [3].

Freedom of Information Act (United States) прийнятий у 1966 році, та став віхою у розвитку законів про відкрите управління та має вирішальне значення для функціонування демократичного уряду, допомагає забезпечити повне інформування громадськості про те, що робить уряд [3].

Цей акт є одним з фундаментів взаємодії з громадянами та органами державної влади.

В США органи місцевого самоврядування отримують повноваження від конституцій штатів, але громадянське суспільство істотно впливає на спосіб їх реалізації. Модель відображає традиції : партисипативної моделі демократії, плюралізму, градоцентричного врядування, інституціоналізованої публічної підзвітності.

Громадські групи допомагають реалізувати інтереси громадян та окремих осіб, але, як правило, діють незалежно від державних установ та бізнесу. Хоча громадянське суспільство діє незалежно від державних установ, багато організацій громадянського суспільства регулярно взаємодіють з урядами та їхніми представниками. Є декілька способів взаємодії:

– Допомога у формування політики, є багато прикладів коли громадські групи беруть участь у формуванні державної політики, політики штату чи одиниці місцевого самоврядування, програм та стратегії шляхом консультацій, обговорень та громадських слухань, причому організації часто представляють інтереси ширшої групи зацікавлених сторін [7].

– Багато організацій громадянського суспільства займаються різноманітною адвокаційною діяльністю та лобізмом. Вони можуть: ділитися інформацією безпосередньо чи проводити кампанія та лобіювання для підвищення обізнаності або просування змін.

– Взаємодіяти зі ЗМІ.

– Учасники громадянського суспільства беруть участь у робочих групах або урядових консультативних комітетах, щоб надавати свої послуги з конкретних питань, ділитися порадами або впливати на рішення.

– Громадянське суспільство відіграє важливу роль у залученні урядів до відповідальності.

– Громадянське суспільство допомагає в моніторингу дій уряду до публічного викриття їх у звітах, що висвітлюють потенційні проблеми.

– Захисті тих, чії голоси нелегко почути, та впровадженні програм, що можуть запропонувати практичну підтримку.

– Багато організацій громадянського суспільства відіграють важливу роль у допомозі урядам у підготовці до (та реагуванні) надзвичайних ситуацій [7].

«Перша та найголовніша роль громадянського суспільства полягає в обмеженні та контролі влади держави... . Суб'єкти громадянського суспільства повинні стежити за тим, як державні службовці використовують свої повноваження. Вони повинні висловлювати громадську стурбованість щодо будь-якого зловживання владою. Вони повинні лобювати доступ до інформації, включаючи закони про свободу інформації, а також правила та інституції для боротьби з корупцією.» [8].

Важливе значення для взаємодії громадян, та громадського суспільства в цілому мали інформаційні технології, адже, існує кілька способів, якими цифрові інструменти можуть сприяти політичній участі, певні з них: деякі форми політичної діяльності, включаючи пожертвування, формування групи однодумців, контакт з державними службовцями та реєстрацію для голосування, просто легше здійснювати в Інтернеті. Як і багато технічних інновацій, інтернет був зустрінутий з ентузіазмом тими, хто вважав, що він «змінить усе» в галузі демократичного управління. [9]. «Молоді люди так само схильні, як і старші, бути залученими до багатьох політичних заходів і набагато частіше бути політично активними в соціальних мережах.» [10]. Аарон Сміт в дослідженні для Pew Research Center, зазначає, що сайти соціальних мереж відіграють дедалі помітнішу роль у політиці – 39% американців зараз беруть участь у політичній діяльності на цих сайтах [11].

Взаємодія громадського суспільства та органів державної влади може виражатися в різних аспектах. Згідно дослідження Pew Research Center, багато американців беруть участь у політиці, або займаючись волонтерством, або роблячи пожертви на кампанії, відвідуючи протести чи зустрічі, зв'язуючись із посадовцями або висловлюючи свою думку в соціальних мережах. Загалом:

– близько чотирьох з десяти американців (42%) кажуть, що вони публічно висловлювали підтримку політичній кампанії в соціальних мережах протягом останніх п'яти років;

– майже стільки ж (40%) кажуть, що вони контактували з обраним посадовцем протягом останніх п'яти років, тоді як 23% робили це протягом минулого року.

– менша частка повідомляє про пожертви на кампанії (29%), відвідування місцевих зборів влади (29%) або політичних мітингів чи заходів (28%) протягом останніх п'яти років.

– 16% кажуть, що вони працювали або були волонтерами в політичній кампанії протягом останніх п'яти років [12].

Висновки. Громадянське суспільство може бути каталізатором соціального, політичного та економічного прогресу. Сьогодні по всіх Сполучених Штатах Америки громадянське суспільство є багатогранною ареною для соціальної координації та соціальної співпраці, для узгоджених та колективних дій. Громадські групи допомагають реалізувати інтереси громадян та окремих осіб, але, як правило, діють незалежно від державних установ та бізнесу.

Але навіть попри те, що громадянське суспільство діє незалежно від державних установ, багато організацій громадянського суспільства регулярно взаємодіють з урядами та їхніми представниками.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Freedom of Information Act. The U.S. Department of the Treasury. URL: <https://home.treasury.gov/footer/freedom-of-information-act>
2. Freedom of Information Act 2000. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/36/section/1>
3. Freedom of Information Act. URL: <https://epic.org/issues/open-government/foia/>
4. Стешенко Т. В., Шпак Ю. О. Сучасні моделі місцевого самоврядування. С. 162–170. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11520/1/Steshenko_CHpak.pdf
5. Кононенко В. В., Лапшин С. А. Громадянське суспільство та держава: співвідношення в публічному управлінні. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/8_2020/3.pdf
6. Статівка Наталія Валеріївна. Моделі взаємодії органів державної влади та структур громадянського суспільства. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sni/article/view/13993/14060>
7. How Does Civil Society Engage the Government? URL: <https://simplystakeholders.com/civil-society-government/>
8. What Civil Society Can Do to Develop Democracy. Stanford University. URL: <https://diamond-democracy.stanford.edu/speaking/speeches/what-civil-society-can-do-develop-democracy>
9. Smith Aaron, Schlozman Kay Lehman, Verba Sidney, Brady Henry. The Current State of Civic Engagement in America. Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/internet/2009/09/01/the-current-state-of-civic-engagement-in-america/>
10. Smith Aaron. Civic Engagement in the Digital Age. Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/internet/2013/04/25/civic-engagement-in-the-digital-age-2/>
11. Civic Engagement in the Digital Age. Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/internet/2013/04/25/civic-engagement-in-the-digital-age-2-2/>
12. Political engagement, knowledge and the midterms. Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/politics/2018/04/26/10-political-engagement-knowledge-and-the-midterms/>

REFERENCES:

1. Freedom of Information Act. The U.S. Department of the Treasury. URL: <https://home.treasury.gov/footer/freedom-of-information-act>
2. Freedom of Information Act 2000. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/36/section/1>
3. Freedom of Information Act. URL: <https://epic.org/issues/open-government/foia/>
4. Steshenko, T.V., Shpak, Yu.O. (n.d.). Suchasni modeli mistsevoho samovriaduvannia [Modern models of local self-government]. pp. 162–170. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11520/1/Steshenko_CHpak.pdf
5. Kononenko, V.V., Lapshyn, S.A. (2020). Hromadianske suspilstvo ta derzhava: spivvidnoshennia v publichnomu upravlinni [Civil society and the state: correlation in public administration]. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/8_2020/3.pdf
6. Stativka, N.V. (n.d.). Modeli vzaiemodii orhaniv derzhavnoi vlady ta struktur hromadianskoho suspilstva [Models of interaction between public authorities and civil society structures]. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sni/article/view/13993/14060>
7. How Does Civil Society Engage the Government? URL: <https://simplystakeholders.com/civil-society-government/>
8. What Civil Society Can Do to Develop Democracy. Stanford University. URL: <https://diamond-democracy.stanford.edu/speaking/speeches/what-civil-society-can-do-develop-democracy>
9. Smith Aaron, Schlozman Kay Lehman, Verba Sidney, Brady Henry. The Current State of Civic Engagement in America. Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/internet/2009/09/01/the-current-state-of-civic-engagement-in-america/>
10. Smith Aaron. Civic Engagement in the Digital Age. Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/internet/2013/04/25/civic-engagement-in-the-digital-age-2/>
11. Civic Engagement in the Digital Age. Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/internet/2013/04/25/civic-engagement-in-the-digital-age-2-2/>
12. Political engagement, knowledge and the midterms. Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/politics/2018/04/26/10-political-engagement-knowledge-and-the-midterms/>

American model of interaction between civil society and local government

Zavydnyak Valentyn Ivanovych

Postgraduate Student at the Department of International Politics
State University “Uzhhorod National University”
Pidhirna str., 46, Uzhgorod, Ukraine
ORCID: 0009-0007-7701-4047

Stebalak Diana Mykhailivna

Doctor of Philosophy, Associate Professor, Associate Professor at the Department of International Politics
State University “Uzhhorod National University”
Pidhirna str., 46, Uzhgorod, Ukraine
ORCID: 0000-0002-4476-7284

Civil society can be a catalyst for social, political and economic progress, work to strengthen the rule of law and promote accountability and transparency. It is crucial for political, social and economic development. Strong civil societies support universal human rights, provide assistance to victims, and promote legislation that provides and discloses access to information from government agencies, such as the Freedom of Information Act (United States). Political systems that protect universal rights are more stable, successful and secure.

The concept of «civil society» is analyzed in the article. It is studied that different models of state and civil society activities are distinguished, among them a model that provides for the following subtypes: paternalistic (statist); individualistic (liberal) model; participatory model.

One of the units with which civil society interacts most are local governments. It is studied that the Anglo-Saxon model operates in the USA, which is characterized by the absence of authorized representatives of the central government on the ground. It is analyzed that in the USA there is a distinction between the functions of the state and local self-government, which provides that: the state government and its subordinate state administration bodies act to perform mostly national, political tasks, while everyday, current management functions are transferred to the states and local authorities.

The significance of the Freedom of Information Act (United States), which allows US citizens to access state information, is analyzed. This makes the interaction of civil society and state bodies more open.

It is studied that in the USA, local self-government bodies receive powers from the state constitutions, but civil society significantly influences the method of their implementation.

It is characterized that information technologies are of great importance for the interaction of citizens and civil society as a whole, because there are several ways in which digital tools can facilitate political participation.

The interaction of civil society and state authorities can be expressed in various aspects.

Key words: *interaction between civil society and local authorities, local authorities, state, population, public administration, administration, responsibility.*

Дата першого надходження статті до видання: 22.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.04.2026